

Andreja Kavar Vidmar

Brezposelnost

Teme

1. Pojem in vrste brezposelnosti
2. Brezposelne osebe
 - 2.1. Definicija brezposelne osebe
 - 2.2. Brezposelna oseba po ZZZB
 - 2.3. Statistika
3. Položaj in stališča brezposelnih oseb
 - 3.1. Zbiranje podatkov
 - 3.2. Splošne značilnosti brezposelnih
 - 3.3. Posebno ogrožene skupine
 - 3.4. Brezposelni o svojem položaju
4. Aktivnost brezposelnih pri reševanju problema
 - 4.1. Pričakovanja od zavoda za zaposlovanje
 - 4.2. Iskanje zaposlitve ali dela
 - 4.3. Brezposelnost in centri za socialno delo
5. Problemi, protislovja
6. Perspektive razvoja

1. Pojem in vrste brezposelnosti

Brezposelnost je eden od najbolj aktualnih problemov sodobnega časa. Pojavlja se tako v razvitem kot v nerazvitem svetu. V zadnjih letih je močno prizadela tudi Slovenijo.

V sistemu socialne varnosti je brezposelnost poseben socialni primer. V grobem razumemo socialni problem kot dogodek ali stanje, ki poslabša materialno raven prizadetega s tem, da mu zmanjša prejemke ali poveča izdatke. Po vzrokih delimo socialne primere na fizične, ki prizadenejo delovno zmožnost, in ekonomske, pri katerih delovna zmožnost prizadetega ni zmanjšana, vendar si zaradi ekonomskih razlogov ne more pridobivati sredstev za življenje. Brezposelnost je ekonomsko socialni primer.

Za sistem socialne varnosti ima brezposelnost dvojne negativne posledice: naraščanje izdatkov za dajatve brezposelnim in zmanjševanje prispevkov za vsa področja socialne varnosti, ker so prispevki odvisni od števila zaposlenih in njihovih plač.

Teoretično delimo brezposelnost na več vrst po vzroku nastanka in posledicah, ki jih povzroča. Najtežja je množična brezposelnost, ki nastopa v obdobjih gospodarskih kriz. Strukturna brezposelnost nastopa zaradi neskladja v strukturi

ponudbe in povpraševanja po delovni sili. Sezonska brezposelnost se pojavlja v določenih obdobjih, vezanih na proizvodni (delovni) proces. Latentna ali prikrita brezposelnost nastopa, kadar je zaposlenih več delavcev, kot bi bilo glede na zahteve delovnega procesa potrebno.

2. Brezposelne osebe

2.1. Definicija brezposelne osebe

Med "rednim delovnim razmerjem" s polnim delovnim časom za nedoločen čas in "popolno brezposelnostjo" je vrsta vmesnih stopenj.

Brezposelna oseba mora biti sposobna za delo in voljna delati. Če zaradi bolezni, invalidnosti, starosti ali drugih vzrokov ne more delati, so ji zagotovljene pravice iz drugih panog socialne varnosti, če izpolnjuje predpisane pogoje.

Svetlik in Trbanc delita populacijo brezposelnih v več zaposlitvenih kategorij:

- Registrirano brezposelni so iskalci zaposlitve, ki so prijavljeni pri službi za zaposlovanje.

- Neregistrirano brezposelni so osebe, ki so v zadnjem mesecu aktivno iskale zaposlitev ali samozaposlitev, pa niso niti zaposlene, samozaposlene niti prijavljene pri službi za zaposlovanje.

- Latentno brezposelne so osebe, ki niso niti zaposlene ali samozaposlene niti odkrito brezposelne, a bi se bile pod določenimi pogoji pripravljene zaposliti (Svetlik, Trbanc 1991: 3, 4).

2.2. Brezposelne osebe po zakonu o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti

Po zakonu o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (ZZZB) lahko osebe, ki iščejo zaposlitev, glede na pravni status razdelimo na tri skupine: zavarovance, brezposelne osebe in druge iskalce zaposlitve.

Zavarovanci so tisti, ki se zavarujejo za primer brezposelnosti. Zavarovanje za primer brezposelnosti je lahko obvezno ali prostovoljno.

Za primer brezposelnosti se obvezno zavarujejo delavci v delovnem razmerju (14. čl.).

Prostovoljno se za primer brezposelnosti lahko zavarujejo: delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost kot redni poklic; ustanovitelji, lastniki ali solastniki podjetij, ki niso zavarovani na drugi podlagi; naši državljani v delovnem razmerju z delodajalcem v tuji državi, ki po vrnitvi v domovino ne morejo uveljavljati pravic za primer brezposelnosti na drugi podlagi (npr. na podlagi bilateralne pogodbe o zavarovanju za primer brezposelnosti); zakonci naših državljanov, zaposlenih v tuji državi, če so bili pred odhodom v tujino v delovnem razmerju. Naštete osebe imajo iz zavarovanja za primer brezposelnosti enake pravice kot tisti, ki so obvezno zavarovani. Natančnejše pogoje za prostovoljno zavarovanje ter višino prispevka za to zavarovanje predpiše republiški upravni organ za delo (15. čl.).

Brezposelna oseba je tisti iskalec zaposlitve, ki se prijavi zavodu in izpolnjuje naslednje negativne pogoje:

- ni v delovnem razmerju;
- ni lastnik ali solastnik podjetja, v katerem je v zadnjem koledarskem letu

pred prijavo za iskanje zaposlitve ustvaril dohodek, s katerim se lahko preživlja, s tem da ustvarjeni dohodek letno ne sme biti nižji od zjamčenega nadomestila osebnega dohodka;

- ne opravlja samostojne dejavnosti kot redni poklic;
- ni lastnik, zakupnik, najemnik ali drug uporabnik kmetijskih ali gozdnih zemljišč ali drugih nepremičnin, od katerih se lahko preživlja na osnovi ustvarjenega dohodka, s tem da ustvarjeni dohodek letno ne sme biti nižji od zjamčenega nadomestila osebnega dohodka (16. čl.).

Vse druge osebe, ki iščejo zaposlitev, so iskalci zaposlitve. *Iskalec zaposlitve* je najširši pojem, ki vključuje zavarovance, brezposelne osebe in druge iskalce zaposlitve.

2.3. Statistika

Brezposelnost je začela v Sloveniji naraščati po letu 1986. Takrat je relativna stopnja brezposelnosti glede na zaposlene znašala 1,7%, glede na celotno delovno silo (mednarodno primerjalna stopnja) pa 1,4%. Leta 1990 je bila relativna stopnja brezposelnosti glede na zaposlene 5,5%, glede na celotno delovno silo pa 4,7% (Letopis, str. 140).

Strukturo aktivnega prebivalstva v Sloveniji konec maja 1992 prikazuje tabela 1. Število in delež žensk v strukturi aktivnega prebivalstva prikazuje tabela 2.

Od decembra 1991 do konca maja 1992 se je relativna stopnja brezposelnosti za celotno aktivno prebivalstvo povečala od 10,1 na 10,8, pri ženskah pa od 9,6 na 10,1. To je v nasprotju s pričakovanji, da bo brezposelnost prizadela predvsem in najprej ženske. Nižja stopnja relativne brezposelnosti pri ženskah v obdobju, ki ga zajemajo podatki, se pojasnjuje z večjim številom stečajev in presežnih delavcev v panogah, kjer so zaposleni predvsem moški. Domneva se, da se je določen del žensk umaknil s trga delovne sile v latentno brezposelnost (Letopis, str. 140). Možno pojasnilo za nižjo relativno brezposelnost žensk bi bilo lahko tudi dejstvo, da so v večji meri zaposlene v negospodarstvu. Decembra 1991 je bilo od skupno 675.854 oseb v gospodarstvu zaposlenih 546.974 ali 81% in v negospodarstvu 128.880 ali 19%. Od skupno 319.773 žensk pa je bilo v gospodarstvu zaposlenih 226.607 ali 71% in v negospodarstvu 93.166 ali 29%. Zdravstvo, šolstvo, socialno varstvo in druga področja negospodarstva so delovno intenzivne panoge, kjer se zaradi sprememb v tehnologiji in organizaciji dela število zaposlenih ne more toliko zmanjšati kot v gospodarstvu. Ko bo potekel moratorij za stečaje, se lahko razmerje med relativno stopnjo brezposelnosti moških in žensk spremeni, skoraj gotovo pa se bo povečala splošna stopnja brezposelnosti.

Težavnost položaja brezposelnih oseb in možnost ponovne zaposlitve sta povezani s trajanjem brezposelnosti. Strukturo brezposelnih po trajanju brezposelnosti in stopnji strokovne izobrazbe prikazuje tabela 3. Od skupno 97.175 brezposelnih jih je bila konec junija 1992 polovica (50,88%) brez dela že več kot eno leto. Največji (40,16%) je delež tistih, ki so brezposelni od enega do treh let. Pri iskalcih prve zaposlitve položaj ni veliko boljši (tabela 4). Tistih, ki so brezposelni do 12 mesecev, je bilo 52,79%, brezposelnih več kot 12 mesecev pa je bilo 47,21%.

3. Položaj in stališča brezposelnih oseb

3.1. Zbiranje podatkov

V teku raziskave so študenti VŠSD opravili 14 intervjujev z brezposelnimi osebami. Namen intervjujev je bil zbrati informacije o tistih vidikih položaja brezposelnih, ki jih kvantitativni podatki ne morejo prikazati. Tovrstne informacije o položaju brezposelnih smo dobili tudi iz diplomskih nalog študentov Visoke šole za socialno delo.

Razgovori so bili izvedeni na naslednjih enotah oziroma izpostavah zavoda za zaposlovanje: Celje, Kranj, Lendava, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo mesto, Radovljica, Sevnica, Trbovlje, Velenje, Žalec.

Anketarji so respondente izbirali med brezposelnimi osebami, ki so se na dan zbiranja podatkov oglasile na enotah in izpostavah zavoda za zaposlovanje. Študenti so dobili navodilo, naj za intervjuje izberejo ljudi obeh spolov ter različne starosti in strokovne izobrazbe. Razdelitev respondentov po starosti in spolu prikazuje tabela.

Tabela 5. Spol in starost respondentov

Spol	Starost				skupaj
	do 25 let	26-35 let	36-45 let	nad 45 let	
moški	11	4	4	4	23
ženske	11	2	3	2	18
skupaj	22	6	7	6	41

Med respondenti prevladujejo mlajše osebe, verjetno zato, ker je bilo anketarjem z njimi najlažje vzpostaviti stik.

3.2. Položaj anketiranih brezposelnih oseb

Anketiranci so navajali - v večji ali manjši meri - nekatere podobne probleme. Skoraj pri vseh se v tej ali oni obliki pojavljajo materialne težave. Kot problem se ne kažejo le materialne razmere same po sebi, ampak njihove posledice v družbenem položaju prizadetih. Tiste, ki jih vzdržujejo drugi družinski člani, finančna odvisnost zelo teži. Navajajo jo kot enega od razlogov za nesoglasja in prepire v družini. Veliko jih pogreša delovno okolje, sodelavce in delo. Izražajo občutke zapostavljenosti, nekoristnosti, izoliranosti, neenakosti v družbi. Mnogi težko najdejo smiseln način uporabe prostega časa. Nekateri se bojijo, da bodo za vedno ostali brez zaposlitve.

Razgovori z brezposelnimi kažejo, da so mnogi med njimi v hudih stiskah, ki se ne nanašajo zgolj na pomanjkanje denarja in dela. Brezposelnost prinaša tudi druge probleme, ki niso v izrecni "pristojnosti" nobene socialne institucije.

3.3. Posebno ogrožene skupine

Posebne težave posameznih skupin brezposelnih oseb so dveh vrst: posebno

slabi izgledi za zaposlitev ali delo in pa posebno težke materialne, socialne ali čustvene posledice brezposelnosti.

Služba zaposlovanja se je doslej ukvarjala predvsem s tistimi, ki imajo posebno slabe možnosti za zaposlitev.

Malo možnosti za zaposlitev in delo imajo Romi. Zelo težko se zaposlijo tudi starejši delavci, iskalci prve zaposlitve, invalidi, duševno manj razviti in duševno bolni, osebe brez poklica (samo OŠ ali še ta nedokončana), pripadniki drugih narodov, alkoholiki, dolgotrajno brezposelni in vsi tisti, ki imajo kakršnekoli ovire ali odstopajo od povprečja.

To so težje zaposljivi iskalci zaposlitve. "Težja zaposljivost" pomeni na ravni pojavnosti vrsto ovirajočih stanj in naravnosti v zvezi s sposobnostjo delati, ki so lahko posledica pomanjkljive ali celo odsotne izobrazbene ali poklicne usposobljenosti, resnih telesnih in/ali duševnih okvar ter socialne prikrajšanosti (Brejc).

Manjše možnosti za zaposlitev imajo tudi tisti, ki so postali brezposelni ob stečaju, ker je takrat hkrati brez dela množica delavcev.

V zlasti težavnem položaju so dolgotrajno brezposelne osebe. Za dolgotrajno brezposelne imamo tiste, ki so brez zaposlitve več kot eno leto (Ashby). ZZZB pa omogoča zavodu, da lahko na podlagi prijave prostega delovnega mesta brez predhodne javne objave napoti osebo, ki išče zaposlitev dalj kot dve leti, v organizacijo oziroma k delodajalcu. V takem primeru se lahko sklene delovno razmerje za določen čas. Dveletno obdobje v ZZZB kaže, da imajo več kot dvoletna nezaposlenost za še zlasti kritično.

Velik delež v populaciji dolgotrajno brezposelnih imajo težje zaposljivi. Po drugi strani pa je velika verjetnost, da dolgotrajno brezposelne osebe zaradi svojega položaja postanejo tudi težje zaposljive. Znano je, da je trajanje brezposelnosti v obratnem sorazmerju z verjetnostjo, da se bo brezposelna oseba ponovno zaposlila (Ricca).

Brezposelne invalidne osebe, prijavljene pri zavodu za zaposlovanje, imajo ta status po zakonu o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb (ZUZIO) in pa delovni invalidi. Usposabljanje in zaposlovanje prvih je v pristojnosti zavoda za zaposlovanje. Zaposlitev za delovne invalide bi morala v prvi vrsti zagotoviti organizacija, kjer so (bili) zaposleni. Zaradi stečajev in prestrukturiranja organizacij pa med brezposelnimi invalidnimi osebami prevladujejo delovni invalidi.

Med invalidnimi osebami so v zlasti težavnem položaju duševno bolni. Po mnenju, ki ga je zabeležil eden od anketarjev, je razlog za to stališče zdravstva, ki vztraja na vrnitvi duševnih bolnikov na prejšnje delo. V enoti službe zaposlovanja pa ugotavljajo, da se te osebe najbolj počutijo med enako prizadetimi, zlasti če gre za motnje, ki zahtevajo izrazito tolerantno odnos do človeka (LJ).

Težave imajo tisti brezposelni, ki so opravili pripravništvo in nimajo možnosti za nadaljnjo zaposlitev oziroma delo. Večina se jih po opravljenem pripravništvu vrne na zavod za zaposlovanje. Imajo strokovni izpit, še vedno pa nimajo dovolj izkušenj, da bi imeli na trgu delovne sile enakopraven položaj. Nekateri delodajalci izkoriščajo mlade kot poceni delovno silo.

Socialno, ekonomsko in osebno so najbolj prizadeti ljudje v srednjih letih (po 40. letu) in starejši delavci, ki po 20, 25 ali več letih dela skorajda nimajo več možnosti, da bi se ponovno zaposlili. Ekonomsko so v zlasti hudem položaju mlade

družine, ki so sicer urejene, a sta oba zakonca brezposelna. Denarno nadomestilo je za preživljanje štiričlanske družine s šoloobveznima otrokoma navadno prenizko. Nekateri mladi so v času študija prejeli štipendijo, po šolanju pa ostanejo z diplomom in brez denarja, prijavljeni na zavodu za zaposlovanje.

3.4. Brezposelni o svojem položaju

Anketiranci so se po življenjskih razmerah in stališčih zelo razlikovali. Svoj položaj so presojali z vidika materialnih razmer, emocionalne prizadetosti in odnosov do okolja.

Za poglavitno težavo jih je največ navedlo materialne razmere. Mlajše brezposelne vzdržujejo starši, starejše zakonci in drugi sorodniki. Čeprav dohodki drugih družinskih članov rešujejo materialne probleme ("Še sreča, da je žena zaposlena. Ko sem ostal brez službe, je morala ona plačevati stanovanje in sploh vse stroške"), je za mnoge finančna odvisnost hud problem. Mlajši navajajo nelagodnost, zadrego ("Nimam ugleda pri dekletovih starših"). Starejši menijo, da ne opravljajo svoje vloge v družini ("Sem odveč kot moški, ki ni sposoben preživljati družine").

Težak je prehod k skromnejšemu ali celo revnemu življenju ("Naenkrat moraš znati živeti veliko bolj skromno"). Kaj to pomeni za posamezno družino, je odvisno od življenjskega standarda pred brezposelnostjo. Nekomu je težko sprejeti situacijo, v kateri mora paziti na ceno hrane. V družini, kjer je oče brezposeln že skoraj celo leto, redno plačujejo le račun za elektriko, za ostalo prejema opomin za opominom.

Izguba zaposlitve povezujejo z občutki zapostavljenosti in odvečnosti. Izguba zaposlitve pomeni pretrganje stikov s sodelavci, prekinitev delovnih navad. Priložnostna dela ne dajejo občutka pripadnosti. "Ritem" pri takem delu je drugačen. Pogrešajo delovno okolje, sodelavce in delo samo ("Rada bi delala, pa čeprav mi za delo ne bi plačali"). Zanimivo je, da je navezanost na delovno okolje izrazilo zelo veliko mladih ljudi s kratko delovno dobo ali samo s končanim pripravištvom. Za mlajše je izguba zaposlitve tudi izguba možnosti za strokovno izpopolnjevanje in nabiranje delovnih izkušenj. Nekaterim brezposelnim osebam (npr. iskalcem prve zaposlitve) se čas brezposelnosti ne šteje v pokojninsko dobo, kar bo kasneje imelo materialne posledice v nižji pokojninski dobi ali podaljšano zaposlitev v starejših letih.

Brezposelnost onemogoča doseganje materialnih ciljev, kot je urejanje stanovanja.

Odnosi v družini so se spremenili ("Vse je prevzela v roke žena", "Doma mi težijo, ker ne delam"). Pravijo, da so prepiri v družini postali pogostejši, odkar so brezposelni. Nekdo pogreša, ker se žena zanj več ne uredi in lepo obleče. Prepirajo se zaradi malenkosti. Nekateri mlajši se pritožujejo, da jim starši ne dajo denarja za drobnarije kot pivo, slaščice, revije. Drugi se pred starši čutijo krive, "ker oni delajo, jaz pa samo postopam, ker ne najdem nikjer obstanka".

Tiste, ki imajo družino, skrbi vzdrževanje otrok. "Najtežje mu je, ker otrokom ne more zagotoviti normalnega otroštva. Odraščajo v napeti družinski atmosferi, ki jo povzroča stalno pomanjkanje denarja." 26-letni nekvalificirani delavec:

“Najtežje mi je, ker sem mlad in zdrav in bi delal vse, pa ne morem dobiti dela. Letos sem bil na javnih delih, bilo je dobro plačano, tako da ima zdaj hčerka zimsko obleko.”

Posamezniki se ne čutijo enakopravne z nekdanjimi prijatelji, ki so še zaposleni. (“Gledajo te zviška, češ, 'Kaj boš ti, ki ti ni treba zjutraj vstajati in garati za uboge pare. Dobiš jih, čeprav doma lenariš.’”)

42-letni ključavničar pravi, da se je v času, ko je bil zaposlen, počutil varnejšega, preskrbljenega in predvsem normalnega. Z “normalnim” razume: “Bil sem delavec. Imel sem OD. Imel sem prijatelje. - Zdaj eden dela v Italiji, drugi na kmetiji, jaz pa se očitno ne najdem. Nimam zvez, sam sem in reven.”

Ta človek toži, da ga mori utesnjenost. Nervoza sprošča z gledanjem TV. “Saj če grem v gostilno, ne morem plačati niti runde s tem, kar imam.”

Nekateri preživljajo izredno hude krize: depresije, celo poskuse samomora.

Velik problem je prosti čas. Precej anketirancev se je vključilo v razne oblike usposabljanja, ki jih organizira zavod za zaposlovanje, vendar kaže, da to ne zadoštuje. “Prostega časa imam na pretek, da se počutim zgubljen v njem.”

Veliko brezposelnih, zlasti starejše in tiste, ki so že dalj časa brez dela, težita strah pred trajno brezposelnostjo in splošna negotovost (“Neprestano je treba skrbeti in gledati naprej”).

Manjši del brezposelnih je s svojim statusom zadovoljnih. To so zlasti nekateri mladi, ki imajo doma zagotovljeno existenco in jim je vseč več prostega časa z denarnim nadomestilom kot žepnino. Vendar je to manjšina. Posamezniki kombinirajo občasna dela in prosti čas. Nekateri so kot pozitivno navedli več možnosti ukvarjanje z otroki, neki moški navaja, da se je naučil kuhati.

4. Aktivnosti brezposelnih pri reševanju problema

4.1. Pričakovanja brezposelnih ob prijavi na RZZ

Pričakovanja brezposelnih ob prijavi na zavod za zaposlovanje so kratkoročna in dolgoročna, odvisna tudi od starosti in pravnega statusa iskalca zaposlitve.

Iskalci prve zaposlitve pričakujejo možnost za pripravništvo in zdravstveno zavarovanje. Delavci, ki so že bili zaposleni, uveljavljajo denarne pravice.

Vse zanimajo možnosti za zaposlitev v njihovem poklicu. V kratkem času pričakujejo zaposlitev, vendar jih veliko ve, da so možnosti za zaposlitev majhne, in se ne zanašajo le na pomoč zavoda. Želijo najrazličnejše informacije o zaposlitvenih možnostih, samozaposlovanju, predčasni upokojitvi, prekvalifikaciji, raznih tečajih, višini denarnih pravic, dodatku za otroke, nadomestilu v primeru nosečnosti, posledicah, če odklonijo ponujeno zaposlitev ipd. Drugim zadoštuje, da so prijavljeni, zlasti, dokler prejemajo nadomestilo, in sami niso pripravljeni veliko storiti za ponovno zaposlitev ali delo. “Nekateri so zelo aktivni in si sami iščejo možnosti zaposlitve, drugi čakajo, da jim bo zavod vse uredil.”

Ob prijavi je večina brezposelnih zaskrbljena, vendar dokaj optimistična. S trajanjem čakalne dobe pričakovanja upadejo. Večje spremembe nastopijo približno po enem letu. Spočetka so se brezposelni pripravljeni zaposliti le v svojem poklicu, pozneje bi sprejeli kakršnokoli delo. Ljudje postajajo obupani in jezni ali

apatični, pasivni in vdani v usodo. Denarna stiska raste iz dneva v dan, pojavlja se strah za preživetje.

“Tisti, ki ne izgubijo volje, niso nikoli prijavljeni eno leto na zavodu, saj si sami poiščejo službo oz. zaposlitev” (svetovalec).

Usluge zavoda za zaposlovanje ocenjujejo brezposelni zelo različno. Samo posamezniki se pritožujejo, da jim zavod še ni našel zaposlitve in da je denarno nadomestilo prenizko. Večina ve, da zavod na to ne more vplivati. Veliko se jih pritožuje, da imajo na zavodu zanje premalo časa. Glede odnosa uslužbencev zavoda do strank pa smo zabeležili nasprotujoče si ocene. Od tega, da pogrešajo bolj human odnos, da bi želeli biti obravnavani kot ljudje, ne kot številke, da zavod brezposelne premalo obvešča o možnosti dela, prek ugotovitev, da so vrste dolge, da zavod nič ne more, če dela ni, do pohval. “Socialna delavka, ki dela na področju pripravištva, je zelo prijazna in zna prisluhniti človeku.” (LJ). “Na zavodu so prijazni, velikokrat so zaradi posredovanja dela že klicali na dom” (Žalec). 45-letni strojni ključavničar se pritožuje, da mu na zavodu vedno pravijo, da je delo zanj pretežko, da je bolj primerno za mlajše, zaradi česar se počuti manjvrednega. 25-letni strojni tehnik: “Vedno so me prijazno sprejeli, poslušali moje probleme. Svetovalec mi je - po mojem občutku - po najboljših močeh in možnostih svetoval. Mogoče me moti le malo preveč birokracije.” (NG). 20-letni elektromehanik: “Kljub polni čakalnici sem imel občutek, da sem edini, ki je brez zaposlitve in da mi resnično želijo pomagati. Všeč mi je, da je pogovor osebni, v posebnem prostoru, da ne slišijo vsi svojih težav. Pa tudi čakanje v predprostoru lahko koristno izkoristiš z branjem raznih oglasov, navodil, prospektov.” (NG). Pohvalili so tudi možnosti za izobraževanje.

4.2. Prizadevanja brezposelnih za zaposlitev ali delo

Prizadevanje brezposelne osebe, da si sama najde delo, imajo za znak verodostojnosti njenega statusa. V britanski zakonodaji je zahteva, da oseba tudi sama aktivno išče zaposlitev, celo pogoj, da pridobi pravice za primer brezposelnosti (Deakin, Wilkinson 1991/92).

Večina brezposelnih oseb si pri nas sama bolj ali manj intenzivno prizadeva najti zaposlitev ali delo ali začeti samostojno dejavnost.

Iskanje zaposlitve je izraženo s tem, da se brezposelni sami prijavljajo na objave prostih delovnih mest. Nekateri se osebno oglašajo v podjetjih, organizacijah in pri zasebnikih ter se zanimajo za možnosti zaposlitve. Nekateri iščejo delo v Avstriji in Italiji. Številni iščejo in tudi najdejo razna “honorarna dela”. S tem so mišljena predvsem priložnostna dela. Nekdo je izrecno izjavil, da dela “na črno”. Gre za oblike dela, ki bi jih označili kot sivo ekonomijo ali delo na sekundarnem trgu delovne sile. Posamezniki uporabljajo usluge zasebnih posredovalnic.

Intenzivnost prizadevanja za zaposlovanje in delo je težko oceniti. Neka anketiranka (starost 40 let, 17 let delovne dobe) je izjavila, da je napisala 40 prosenj; večina navaja nižje številke, pod 10. Le redkokdo sam oglašja, a tudi to predvsem za razne storitve, npr. tipkanje, knjiženje. Precej je takih, ki si priložnostno delo iščejo sami, pri iskanju zaposlitve pa se zanašajo na zavod.

Priložnostna dela, ki jih opravljajo brezposelni, so odvisna od sposobnosti,

starosti in spola. Moški navajajo pomoč pri gradnji hiše, težakih delih, ženske varstvo otrok in starejših oseb, mladi pomoč starejšim (kurjava, prinašanje iz trgovine). Veliko jih omenja, da dobijo občasna dela pri zasebnikih, "obrtnikih".

Tisti, ki imajo vrt ali kakšno drugo možnost samooskrbe, si z domačim delom izboljšujejo materialne razmere.

Pri samozaposlovanju sta oviri tveganje in vprašanje, kako priti do začetnega kapitala. Svetovalci za zaposlitve pravijo, da imajo nekateri brezposelni izvirne ideje, ki jih ni mogoče izvesti zaradi pomanjkanja denarja. Ni ugodnih bančnih posojil za nove dejavnosti. Od mladih lahko začno samostojno dejavnost le tisti, ki imajo dovolj premožne starše, da jim lahko pomagajo.

Opaziti je, da je kar nekaj brezposelnih z zadovoljstvom sprejelo možnost javnih del, če so le-ta primerna njihovim sposobnostim.

Precej zanimanja je za razne tečaje, ki jih organizira zavod. Z dodatnim znanjem si obetajo boljše zaposlitvene možnosti.

Posamezniki pa so že povsem obupali in se ne trudijo več, da bi našli zaposlitev ali delo. Starejši računajo na možnost upokojitve, nekoliko mlajši na invalidsko upokožitev.

4.3. Brezposelnost in centri za socialno delo

Ko brezposelni izgubijo pravice iz zavarovanja za primer brezposelnosti ali če le-te ne zadoščajo, jim lahko kot zadnja državna institucija zagotovi pomoč center za socialno delo. Anketa, ki so proučevali delovanje centrov za socialno delo, so zbrali nekaj podatkov o obravnavanju brezposelnih na centrih. Na nobenem centru za socialno delo niso našli posebnega referata za brezposelne, v vseh centrih pa se na ta ali oni način ukvarjajo s pomočjo brezposelnim. V različnih okoljih je problem brezposelnosti bolj ali manj težek.

V občini Lenart v času zbiranja podatkov brezposelnost ni bila posebna težava. "Brezposelnost v občini Lenart se ne pojavlja kot resen problem. Večina prebivalcev ima doma vsaj majhen košček zemlje, če že ne kmetije. Zaposlitev v tovarnah je ljudem dodaten zaslužek. Tisti, ki izgubijo zaposlitev ali so na čakanju, niso pravi brezposelni, ker obdelujejo zemljo. To so ljudje z razmeroma nizko izobrazbo. Problem bo nastopil v prihodnjih letih za mlado generacijo, ki bo končala srednjo šolo, novih delovnih mest pa ne bo. Veliko ljudi hodi na delo v Avstrijo, vsaj sezonsko. Na CSD Lenart se še nihče ni obrnil samo zaradi brezposelnosti."

V večini centrov za socialno delo je položaj težji. Brezposelni se obračajo na centre zlasti po denarno pomoč, zaradi oprostitve participacije za zdravstveno varstvo, po subvencije za stanarine in zaradi podobnih materialnih vprašanj. Kriteriji za dodeljevanje denarnih pomoči so vedno strožji in dobijo jih le tisti, ki so zares v hudi materialni stiski. Če izpolnjujejo pogoje, jim je dodeljena enkratna ali začasna pomoč. Na centrih za socialno delo menijo, da denarne dajatve iz zavarovanja za brezposelnost številnim upravičencem ne zadostujejo za življenje. Na več centrih poskušajo pomagati brezposelnim pri iskanju del, kot so obiranje sadja, sezonska dela, priložnostna dela. Včasih delavci CSD pomagajo tudi pri iskanju zaposlitve prek svojih zvez (Sežana). Skoraj na vseh centrih usmerjajo brezposelne na javna dela.

V manjši meri prihajajo brezposelni na center za socialno delo zaradi psihičnih težav, "ko so notranje čisto na tleh". Center za socialno delo nastopi kot "podporni svetovalec". Na centrih ugotavljajo, da brezposelnost vpliva na družinske razmere, odnose med partnerjema in na odnos do otrok. Tako se brezposelnost posredno obravnava v sklopu drugih socialnih težav.

Po ocenah respondentov na centrih za socialno delo je sodelovanje s službo zaposlovanja dobro, ali pa vsaj ne prihaja do težav. Konkretno so navajali sodelovanje pri usposabljanju težje zaposljivih oseb, pri javnih delih, pri urejanju zdravstvenega zavarovanja in pri posredovanju podatkov.

5. Problemi, protislovja

Brezposelnost v Sloveniji je v zadnjem času zelo porasla. Za socialno delo je relativno nov problem tako po obsegu kot po vsebini. Do sprejetja sedaj veljavnih predpisov o delovnih razmerjih je bila stalnost zaposlitve skoraj popolnoma zagotovljena. Delo je bilo pri vrhu lestvice vrednot v načinu življenja, v političnih opredelitvah in v zakonodaji. Delo je ena od tradicionalnih vrednot v naši kulturi.

Brezposelnost v naših sedanjih razmerah prizadetim ne povzroča samo materialnih problemov, ampak tudi vrsto drugih, zlasti socialnih in emocionalnih. V družbi, ki je vključenost v delo postavljala v središče posameznikovega življenja, pomeni izguba zaposlitve izgubo številnih človeških stikov in izključenost iz številnih dotedanjih aktivnosti.

Ker so bili do nedavnega brezposelni zlasti ljudje, ki sodijo med tako imenovane težje zaposljive, je bila brezposelnost posebna stigma.

V Sloveniji je veliko brezposelnih delavcev, ki so se identificirali z organizacijami, v katerih so bili zaposleni. Veliko je brezposelne mladine po končanem šolanju, katere strokovno znanje propada. Družine so materialno in socialno obremenjene z vzdrževanjem odraslih otrok, ki se ne morejo osamosvojiti in ki kot brezposelni izgubljajo najbolj perspektivno obdobje svojega življenja. Brezposelnost staršev ustvarja socialno neenakost med otroki vseh starosti. Alkoholizem, nasilje v družini in podobni pojavi bodo ob množični brezposelnosti skoraj gotovo porastli.

Očitno je, da brezposelnost za prizadete in njihove družine ne pomeni samo znižanja življenjskega standarda, čeprav to občutijo najprej. V številnih primerih lahko govorimo o nastopu hujših materialnih težav, izolaciji iz dotedanjega okolja, prikrajšanosti v kulturnem in družabnem življenju, krčenju človeških stikov, osamljenosti in podobno.

Vprašanje je, ali je brezposelnost pri anketirancih, zajetih z raziskavo, povzročila revščino. Njihove materialne razmere so zelo različne, odvisne zlasti od družinske situacije. Iz intervjujev izhaja, da je posledica brezposelnosti pri nekaterih prenehanje udeležbe v navadah in aktivnostih njihovega okolja. To prenehanje imajo za znak nastopa revščine (Wictor 1986: 31).

Opozoriti velja na angleško ugotovitev, da je brezposelnost glavna pot v revščino (Robinson, Gregson 1992: 46).

Drugo vprašanje je, ali brezposelni sodijo v tako imenovani "podrazred", precej ohlapno definiran pojem, ki se pojavlja v ameriški in angleški literaturi.

Analitiki se v glavnem strinjajo, da je za podrazred značilno naslednje:

- huda prikrajšanost pri prejemkih - revščina in odvisnost od socialnega varstva,
- nestabilna zaposlitev oziroma delo (ali brezposelnost, nezaposljivost),
- nizka strokovna usposobljenost,
- slab, otežen dostop do izobraževanja, socialnih služb itn.,
- stalna revščina: ne samo začasna revščina, zapredeni, potegnjeni so v intergeneracijsko revščino,
- prostorska koncentracija: podrazred živi v getih,
- velika pogostost zdravstvenih težav, fizičnih in psihičnih (Robinson, Gregson 1992: 41).

Pri anketiranih brezposelnih celotnega sklopa teh značilnosti nismo ugotovili. Kaže pa, da se nekatere pojavljajo, zlasti prikrajšanost pri prejemkih, nestabilna zaposlitev oziroma delo, zdravstvene težave. Posebno zaskrbljujoče je, da so posamezniki omenjali vpliv brezposelnosti na položaj otrok, kar lahko pomeni začetek prehajanja revščine v naslednjo generacijo.

Standing kot podrazred opredeljuje tiste, ki ne sodijo več niti v marginalno delovno silo, so docela izpadli s trga delovne sile in živijo le še od socialne pomoči.

Številne industrijske države so izdelale obsežne sisteme za varstvo brezposelnih in nezmožnih za delo. Nadomestila za brezposelnost in druge pravice socialne varnosti sestavljajo varnostno mrežo, ki zagotavlja prejemke za relativno dolgo obdobje. Vendar se prejemki s časom zmanjšujejo. Denarnemu nadomestilu za primer brezposelnosti sledi denarna pomoč brezposelnim in nato socialna pomoč. Dolgotrajna brezposelnost sčasoma povzroči dokončno izključitev s trga dela. To kaže, da se je pojavila posebna institucionalna oblika brezposelnosti - "izključnost" -, pri kateri brezposelni niti ne veljajo več za brezposelne (Kerschen, Kessler: 274). Tudi slovenska ureditev pozna "sestopanje": denarno nadomestilo za brezposelnost, denarna pomoč za brezposelnost, "družbena denarna pomoč".

6. Perspektive razvoja

S tržnim gospodarstvom so povezana gibanja na področju zaposlovanja in brezposelnosti, na katera se mora odzvati strokovno socialno delo. Raziskava je opozorila na nekatere socialne težave, ki prizadevajo velik del brezposlenih tudi tistih, ki imajo realne možnosti ponovne zaposlitve.

Populacija, ki glede na (pričakovano) pravno ureditev in po sami logiki dogajanja prehaja iz pristojnosti službe zaposlovanja v pristojnost socialnih služb, so brezposelni, ki jih prizadeva revščina, težje zaposljivi in tisti, ki so dejansko izključeni s trga delovne sile.

Ashby meni, da je edini realni način, da se ljudem, ki so bili brez svoje krivde izključeni s trga dela, povrne dostojanstvo in samospoštovanje, ta, da se jim pomaga, da se bodo bolje znašli v življenju brez dela. Ljudje, ki so se brezuspešno prijavljali na stotine ponudb za delo, so silno demoralizirani in depresivni. Če so nekateri opustili brezuspešne poskuse, da bi dobili delo, in poskušajo v danih okoliščinah napraviti iz življenja brez zaposlitve najboljše, kar je mogoče, imajo pravico do pomoči (support and assistance).

Glede na izkušnje drugih držav je zelo verjetno, da bo tudi pri nas del dolgotrajno brezposelnih prešel v položaj popolne izključenosti s trga delovne sile.

Druga pot pri obravnavanju izključenih s trga delovne sile je kritičen odnos do "mita nezaposljivih" (van den Berg, van der Veer 1992). Nekateri poskusi kažejo, da je s posebnimi metodami mogoče uspešno zaposliti tudi težje zaposljive. "Zaposlovanje po meri" (Tailor-made Method), kot so ga imenovali v projektu, izvedenem v Helmondu na Nizozemskem, je intenziven način posredovanja zaposlitve, usmerjen k posamezniku, pri čemer ima velik pomen socialno vodenje (social guidance) pred zaposlitvijo in po njej. Iz podrobnega opisa in evalvacije metode je razvidno, da je usmerjena ne le k iskalcem zaposlitve, ampak tudi k potencialnim delodajalcem. Le-ti nekaterih skupin ljudi ne zaposlujejo radi, ker imajo predsodke o njihovi zanesljivosti pri delu. Metoda je uspešna zlasti v manjših in srednjih podjetjih, ki nimajo razvite lastne kadrovske službe in so pripravljena sprejeti usluge iskanja in izbora ustreznih delavcev. "Zaposlovanje po meri" zahteva trdno organizacijsko mrežo, v katero so povezane izobraževalne agencije in lokalni dejavniki. Velik pomen imajo neformalni in osebni kontakti. "Zaposlovanje po meri" povezuje posredovanje zaposlitve s socialnim delom. Vredno bi ga bilo preizkusiti tudi pri nas.

Brezposelnost otežuje ali onemogoča zadovoljitev vrste človekovih potreb in pravic. Nova slovenska ustava med pravicami in svoboščinami človeka in državljanca ne navaja pravice do dela. Iz naše analize pa izhaja, da brezposelnost za delo sposobnemu in voljnemu človeku, ki nima dela, onemogoča ali vsaj zelo otežuje veliko aktivnosti. Delo ni samo temelj za človekovo materialno eksistenco, ampak tudi eden najpomembnejših pogojev za aktivno udeležbo v dogajanjih v civilni družbi in državi. Predvsem pa pomanjkanje dela in zaposlitve onemogoča prizadevanju prispevati svoj delež k skupnosti. Brezposelni so prikrajšani pri moralni pravici, ki jo Ashby imenuje "the right to contribute" - pravica prispevati.

Socialno delo ne more rešiti problema brezposelnosti, lahko pa brezposelnim ponudi strokovno pomoč. Naloga socialnih delavcev v takih razmerah ni le skrb za zagotavljanje najnujnejših materialnih dobrin, ampak je zlasti pomoč pri izboljšanju kvalitete življenja brezposelnih. Brezposelnim je treba pomagati, da uporabijo "prosti čas" na zadovoljiv in perspektiven način. Brezposelnost, zlasti dolgotrajna, je stanje, v katerem prizadeti potrebujejo specifično strokovno pomoč. V sedanjih razmerah je brezposelnost eden največjih izzivov za inovativnost socialnega dela.

BREZPOSELNOST

Viri

1. P. ASHBY: *The long-term unemployed. Action for a forgotten million*. Bedford Square Press of the National Council for Voluntary Organisations (NCVO), London, 1988
2. T. BREJC: *Rehabilitacijsko delo s težje zaposljivimi osebami*. Zveza skupnosti za zaposlovanje Slovenije, Ljubljana, marec 1987
3. S. DEAKIN, F. WILKINSON: Social policy and economic efficiency: The deregulation of the labour market in Britain. *Critical Social Policy*, 33, winter 1991/92, str. 40-61
4. N. KERSCHEN, F. KESSLER: Unemployment benefit in France and the Federal Republic of Germany: Social protection or employment market regulation? Some legal aspects. *ISSR*, 3 (43) 90
5. R. KONLE-SEIDL, H. ULLMANN, U. WALWEI: The European social space: Atypical forms of employment and working hours in the European Community, *ISSR*, 2 (XLIII) 90, str. 143-179
6. R. KYOVSKY, A. RADOVAN: *Konvencije in priporočila Mednarodne organizacije dela s komentarjem*. Center za samoupravno normativno dejavnost, Ljubljana, 1975
7. J. PUHAR: *Aktivna politika zaposlovanja. Programi ukrepov in načini njihovega izvajanja. Pravno urejanje trga dela*. Inštitut za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Ljubljana, marec 1991
8. S. RICCA: *Les services de l'emploi*, BIT, Geneve, 1982
9. F. ROBINSON, Nicky GREGSON: The "Underclass: a class apart? *Critical social Policy*, 34, summer 1992, str. 38-51
10. A. RADOVAN: Socialna varnost, v V. ROZMAN, A. RADOVAN: Delovna razmerja v združenem delu, *Socialna varnost*, 3. dop. izd., Center za samoupravno normativno dejavnost, Ljubljana, 1978
11. I. SVETLIK, Martina TRBANC: *Zaposlitveni barometer 1984-1990*. Inštitut za družbene vede, Center za družbeno blaginjo, Skupina za delo in zaposlovanje, Ljubljana, maj 1991
12. G. STANDING: The road to workfare: Alternative to welfare or thread to occupation? *ILR*, vol 129, št. 6, str. 678
13. H. VAN DEN BERG, C. G. VAN DER VEER: The Myth of "Unemployable" People: An Evaluation of a New Employment Service for the "Hard Core" Unemployed, *Journal of Social Policy*, vol. 21, April 1992, str. 145-210
14. J. P. WICTOR: La pauvreté et la sécurité sociale, Sociological Research and Social Security, European institute for Social Security, *EISS yearbook*, 1986, Kluwer Law and Taxation Publishers, Deventer, Netherlands
15. Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti, *Ur. l. Rs*, 5/91, 12/92
16. Zakon o usporabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb, *Ur. l. SRS*, 18/76
17. Zakon o socialnem skrbstvu, *Ur. l. SRS*, 35/79

Tabela 1
Struktura aktivnega prebivalstva

vrsta aktivnosti	mesec					delež v %		indeks maj 92 - dec. 91	povprečje jan.-maj 92		indeks povprečij 1.maj 92 - 1.maj 91
	dec. 91	jan.	feb.	mar.	apr.	maj	dec. 91 maj 92		abs. št.	delež v %	
gospodarstvo	546974	574845	544119	538294	533961	531479	60,70 59,70	97,20	539140	60,10	90,00
negospodarstvo	128880	129066	129739	129718	128995	129209	14,30 14,50	100,30	129345	14,40	98,60
skupaj (gosp. + negosp.)	675854	676911	673858	668012	662956	660688	75,10 74,20	97,80	668485	74,50	91,60
zaposleni pri zasebnikih	33560	33094	33100	32851	33032	33215	3,70 3,70	99,00	33058	3,70	101,10
zasebniki	37286	37226	37108	37117	37276	37541	4,10 4,20	100,70	37254	4,20	105,90
svobodni in drugi poklici	6981	6905	7219	7112	7112	7138	0,80 0,80	102,20	7097	0,80	105,80
kmetje	55631	55743	55743	55743	55743	55743	6,20 6,30	100,20	55743	6,20	100,00
samozaposleni	99898	99874	100070	99972	100131	100422	11,10 11,30	100,50	100094	11,20	102,50
skupaj delovno aktivno preb.	809312	809879	807028	800835	796119	794325	89,90 89,20	98,10	801637	89,40	93,20
registrirani brezposelni	91161	94065	95710	95479	95875	95804	10,10 10,80	105,10	95387	10,60	145,60
skupaj aktivno preb.	900473	903944	902738	896314	891994	890129	100,00 100,00	98,90	897024	100,00	96,90

Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko, Univerzitetni zavod za zdravstveno in socialno varstvo, Republiški zavod za zaposlovanje.

*Relativna stopnja brezposelnosti, izračunana po definiciji Mednarodne organizacije dela.

OPOMBA: Z januarjem 1992 so v raziskovanje (RAD-1) o zaposlenih v gospodarstvu in negospodarstvu (bivši t. i. družbeni sektor) vključena tudi zasebna podjetja, ki so po kriteriju števila opravljenih ur izkazovala vsaj 3 zaposlene delavce. Podatki za december 1991 zaposlenih v teh podjetjih še ne vključujejo, zato je treba pozitivno rast med dec. 91 in jan. 92 pripisovati temu dejstvu.

BREZPOSELNOST

Tabela 2
Struktura aktivnega prebivalstva- ženske

vrsta aktivnosti	mesec						delež v %		indeks maj 92 - dec. 91	povprečje jan.-maj 92		indeks povprečij 1.maj 92 - 1.maj 91
	dec. 91	jan.	feb.	mar.	apr.	maj	dec. 91	maj 92		abs. št.	delež v %	
	gospodarstvo	226607	277467	226355	224092	221208	221910	54,10	53,40	97,90	224206	53,70
negospodarstvo	93166	92815	92909	92754	92069	92266	22,20	22,20	99,00	92563	22,20	95,90
skupaj (gosp., negosp.)	319773	320282	319264	316846	313277	314176	76,30	75,70	98,20	316769	75,90	92,20
zaposleni pri zasebnikih	14032	13908	13979	13811	13905	13997	3,30	3,40	99,80	13920	3,30	104,90
zasebniki	9346	9396	9365	9373	9412	9475	2,20	2,30	101,40	9404	2,30	109,90
svobodni in drugi poklici	2244	2256	2300	2261	2295	2311	0,50	0,60	103,00	2285	0,50	112,70
kmetje	33379	33446	33446	33446	33446	33446	8,00	8,10	100,20	33446	8,00	100,00
samozaposleni	44989	45098	45111	45080	45153	45232	10,70	10,90	100,60	45135	10,80	102,50
skupaj delovno aktivno preb.	378774	379288	378354	375737	372335	373405	90,40	89,90	98,60	375824	90,00	93,80
registrirani brezposelni	40322	41376	41763	41446	41788	41809	9,60	10,10	103,70	41636	10,00	140,80
skupaj aktivno preb.	419096	420664	420117	417183	414123	415214	100,00	100,00	99,10	417460	100,00	97,00

Vir: Zavod Republike Slovenije za statistiko, Univerzitetni zavod za zdravstveno in socialno varstvo, Republiški zavod za zaposlovanje.

*Relativna stopnja brezposelnosti, izračunana po definiciji Mednarodne organizacije dela.

OPOMBA: Z januarjem 1992 so v raziskovanje (RAD-1) o zaposlenih v gospodarstvu in negospodarstvu (bivši t.i. družbeni sektor) vključena tudi zasebna podjetja, ki so po kriteriju števila opravljenih ur izkazovala vsaj 3 zaposlene delavce. Podatki za december 1991 zaposlenih v teh podjetjih še ne vključujejo, zato je treba pozitivno rast med dec. 91 in jan. 92 pripisovati temu dejstvu.

Tabela 3
Struktura brezposelnih na dan 30. junij 1992
po trajanju brezposelnosti

STOPNJA STROKOVNE IZOBRAZBE																
trajanje brezposelnosti	SKUPAJ	%	I	%	II	%	III	%	IV	%	V	%	VI	%	VII	%
SKUPAJ	97175	100	40251	100	6288	100	1802	100	24963	100	18807	100	2777	100	2287	100
%	100		41,42		6,47		1,85		25,69		19,35		2,86		2,35	
do 6 mes.	25954	26,71	9336	23,19	1535	24,41	453	25,14	7381	29,57	5464	29,05	972	35	813	35,55
%	100		35,97		5,91		1,75		28,44		21,05		3,75		3,13	
od 6 do 9 mes.	13096	13,48	5123	12,73	686	10,91	250	13,87	3147	12,61	3047	16,2	429	15,45	414	18,1
%	100		39,12		5,24		1,91		24,03		23,27		3,28		3,16	
od 9 do 12 mes.	8684	8,94	2885	7,17	570	9,06	166	9,21	2476	9,92	2049	10,89	273	9,83	265	11,59
%	100		33,22		6,56		1,91		28,51		23,6		3,14		3,05	
od 1 do 3 let	39023	40,16	16530	41,07	2760	43,89	803	44,56	10353	41,47	7021	37,33	910	32,77	646	26,25
%	100		42,36		7,07		2,06		26,53		17,99		2,33		1,66	
od 3 do 5 let	7521	7,74	4499	11,18	510	8,11	102	5,66	1193	4,78	959	5,1	152	5,47	106	4,63
%	100		59,82		6,78		1,36		15,86		12,75		2,02		1,41	
od 5 do 8 let	2275	2,34	1479	3,67	158	2,51	27	1,5	318	1,27	227	1,21	33	1,19	33	1,44
%	100		65,01		6,95		1,19		13,98		9,98		1,45		1,45	
nad 8 let	622	0,64	399	0,99	69	1,10	1	0,06	95	0,38	40	-0,21	8	0,29	10	0,44
%	100		64,15		11,09		0,16		15,27		6,43		1,29		1,61	
skupaj nad 12 mes.: 50,88%																
skupaj do 12 mes.: 49,13%																

BREZPOSELNOST

Tabela 4

Struktura iskalcev prve zaposlitve na dan 30. junij 1992
po trajanju brezposelnosti

STOPNJA STROKOVNE IZOBRAZBE																
trajanje brezposelnosti	SKUPAJ	%	I	%	II	%	III	%	IV	%	V	%	VI	%	VII	%
SKUPAJ	17569	100,00	8854	100,00	925	100,00	136	100,00	2309	100,00	4450	100,00	422	100,00	413	100,00
%	100,00		50,40		5,26		1,12		13,14		25,33		2,40		2,35	
do 3 mes.	2483	14,13	787	8,89	108	11,68	24	12,24	586	25,38	705	15,84	126	29,86	147	35,59
%	100,00		31,70		4,35		0,97		23,60		28,39		5,07		5,92	
od 3 do 6 mes.	1978	11,26	999	11,28	71	7,68	12	6,12	197	8,53	572	12,85	59	13,98	68	16,46
%	100,00		50,51		3,59		0,61		9,96		28,92		2,98		3,44	
od 6 do 9 mes.	2229	12,69	805	9,09	96	10,38	25	12,76	285	12,34	905	20,34	67	15,88	46	11,14
%	100,00		36,11		4,31		1,12		12,79		40,60		3,01		2,06	
od 9 do 12 mes.	2584	14,71	947	10,70	193	20,86	41	20,92	601	26,03	736	16,54	33	7,82	33	7,99
%	100,00		36,65		7,47		1,59		23,26		28,48		1,28		1,28	
od 1 do 3 let	5772	32,85	3506	39,60	371	40,11	77	39,29	505	21,87	1145	25,73	86	20,38	82	19,85
%	100,00		60,74		6,43		1,33		8,75		19,84		1,49		1,42	
od 3 do 5 let	1889	10,75	1337	15,10	72	7,78	13	6,63	107	4,63	291	6,54	38	9,00	31	7,51
%	100,00		70,78		3,81		0,69		5,66		15,40		2,01		1,64	
od 5 do 8 let	517	2,94	387	4,27	14	1,51	4	2,04	21	0,91	86	1,93	8	1,90	6	1,45
%	100,00		73,11		2,71		0,77		4,06		16,63		1,55		1,16	
nad 8 let	117	0,67	95	1,07	0	0,00	0	0,00	7	0,30	10	0,22	5	1,18	0	0,00
%	100,00		81,20		0,00		0,00		5,98		8,55		4,27		0,00	
skupaj nad 12 mes.: 47,21%																